

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU • Hep O Şarkı

Varlık Yayınları, 1956-1965 (2 baskı)

Birikim Yayınları, 1980 (1 baskı)

İletişim Yayınları 9 • Y. Kadri Karaosmanoğlu Bütün Eserleri Dizisi 9

ISBN-13: 978-975-470-566-9

© 1983 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

1-24. BASKI 1983-2016, İstanbul

25. BASKI 2018, İstanbul

EDITÖR Bahriye Çeri

KAPAK Ümit Kıvanç

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Seçkin Oktay

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU

Hep O Şarkı

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, eşi Leman Hanım ile birlikte.

۲۵
تا، لریم، بوقون قسوق و اغیرلیدیه او آدام نه اولدی؟ اریجوب کیمیم دیردی؟
● که اولف برینه کلمه بویکی آدام کیمیر؟ نه در؟

کندی گندی عاشره اولدنی اقدان ایشیم هرچه کولنج بر شمه یا عیبه اولورم.
یا شمه اولور شمه بدوعه. بیث بلون آرتنه قالمسه بر آدام. زانا یگری
یا شمه ایله ده عشه حضورنده اولور صفهرون دکلم. باشقه شیلاییمه
آقرا ~~بیر~~ یومدا نه، عیجاقه و جوشقون اولان کولم قاریه
اولنده سرت و صورت قدر دور سنی بیلیردی. قادییه ایشاخندنه اوی
آلاتیمی ده ظانی بولوردم. زیرا، سه ولیه کیم حسایدن بر قاریه قدر
تخلی سا برتی بولور. قادییه حدواتنده نامرد و قانجه اولان طبیعت
ایله بر صغیره عاداتا جانینان بر ماصیت آید. کله بابانی کدیلهکن
زهری بیلدنی کچر کیت کیمه خیاالنه اولورمه یه حکم قدر دریم، نهانین
کله ~~کله~~ شتر و کزنده، کولورک، هر صیدیه بوزنکه باشلار.
به بر آجی حقیقه شمه تجره لردن کچر اولور و ارسه بر آدام دکلم. بنم
عقلیم و ایشا بر جنسیت و زریق بجانندن عبارت قالدی. بونده،
چینلی مصلحتیه ~~کله~~ مختلف قرینله ~~کله~~ دوشه ~~کله~~ حیوانلردن فرسوزم.

XX

ایک کندن بری، کوییه، نوره کوره زمانله مخصوص برسه وار. ابرام کله
خایر. چونکه، هیچ کیمه یکی ایشا برین کیمیه دکلم. بری س اولور سور؟
اوره دکلم. یا کله هرکس ایشا کدن بر ایشا بر اولور بولور اولونده

İÇİNDEKİLER

Başlangıç.....	11
İlk Gönül Acıları.....	31
Saadet Kırıntıları.....	37
Kismet Bu.....	42
Nafi Molla Konağı.....	54
Zeyrekli Fatma Hanım.....	66
Yeni Dünya.....	86
Bir Dönüm Noktası.....	105
Yirmi Beş Yıl Sonra.....	127
Hep O Şarkı, Fakat.....	148

BAŞLANGIÇ

Meğer roman yazmak ne güç bir işmiş! İşte elimde kalem önümde defter, saatlerden beri evirip çeviriyorum, iki cümleyi bir araya getiremiyorum. Ben ki, bütün ömrü roman okumakla geçmiş bir kadını. Bende bu roman okuma merakı pek genç yaşından beri başlamıştır. Telif, tercüme, kısa ve uzun nice hikâyeleri âdeta ezberime alırcasına sömürüp hatmetmişimdir. İlk zamanlar kimlerin eserleriydi bunlar, iyi hatırlamıyorum ama, olgunluk çağına geldikten sonra bana en çok zevk verenlerin Ahmet Mithat Efendi'nin kiler olduğunu biliyorum. Bunlar arasına, biraz daha sonra okuduğumuz binlerce sayfalık cinai sergüzeştleri de katmam lazım gelir. “Ekmekçi Kadın”la “Mecnuneler Tabibi” beni, çok defa sabahlara kadar uykusuz bırakan, yahut da bütün vakaları ve şahıslarıyla rüyalarımın giren bu çeşit romanların en belli başlılarındandı.

Daha sonraları, gerçi, bu gibi eserlerden artık zevk almağa başladım ve kendimi tamamıyla hissî romanlara verdim. Hikâye şeklinde olsun, tiyatro şeklinde olsun bu tarz kitaplardan da okumadığım kalmadı. “İhlamurlar Altında”

kadar “İçli Kız”ı da hâlâ gözyaşlarımla ıslatıp dururum. Nihayet, şu günlerde Vecihi* adında bir genç muharririn füsuna kapılmış bulunuyorum. Aman efendim; o ne güzel ifade! O ne incelik! O ne derin duygular!.. Güya kendi kalbim Vecihi Bey’in kaleminde dile gelmiş sanıyorum. Yıllar yılıdır, bütün söylemek istediklerimi o söylüyor. Öyle ki, başımdan geçenleri kendi kalemimle anlatmağa muvaffak olamazsam, gidip ona anlatayım, o yazsın ben dinleyeyim diyorum.

Zaten, hayatımın bitmez tükenmez acılarını bir roman halinde nakletmek ilhamını ondan almış değil miyim. Onun yazdıklarını okuyuncaya kadar bütün bu acılar, bana, herhangi bir genç kızın veya herhangi bir kadının uğrayabileceği talihsizliklerden ne daha üstün, ne daha mühim görünürdü. Ve onları hiç bahse değmez bulurdum. Nitekim, en yakın hısımlarım ve akrabalarıma, en candan dostlarıma bile dert dökmekten çekinmişimdir. Hep “Neye yarar?” demişimdir. İnsanlar içinde niceleri aşk yolunda can verdiler. Niceleri cinayet işlediler ve bir nicesi de veremden sararıp solmaktadır. Benim maceramda ise, ne intihar, ne cinayet, ne de hastalık var. Bundan bir roman mevzuu çıkartmak nasıl aklımdan geçebilirdi? Fakat, işte Vecihi’nin eserleri bana ispat diyor ki, şu elli yıla yakın ömrüm yürekler parçalayıcı bir romandır.

Öyle ama; buna neresinden başlayayım? Sonunu nasıl getireceğim? İşte, kaç gündür, düşünüp taşınıyorum ve bir türlü işin içinden çıkamıyorum. Önce, yaşadığım vakaları baştan başa değiştirerek kendimden bir başkası gibi bahsetmek istedim. Hattâ, söze, hissî romanların bazılarında görüp beğendiğim üzere şunlara benzer birtakım cümlelerle başlamak hevesine düştüm:

(*) Vecihi (1869-1904). Gazetelerde tefrika roman geleneğinin öncülerindedir. Duygusal romanlarıyla ün yapmıştır. *Mihr-i Dil* (1895), *Mehcure* (1895) ve *Mehcure*’nin devamı olan *Hikmet* (1898), kitap halinde de basılmış ünlü romanlardır.

“Ilık bir yaz gecesi idi. Koyu lâcivert bir gökyüzünde irili ufaklı sayısız yıldızlar pırıl pırıl pırıldıyor ve civardaki korudan bülbül sesleri geliyordu. Pâkize, (bu, beni temsil eden genç kıza taktığım isimdi) kendinden geçmiş bir halde bu pırıltıları seyrederek ve bu sesleri dinlerken birdenbire doğruldu. Kalbi şiddetle çarpmağa başladı. Bahçenin derin sessizliği içinde, biraz ötedeki taflanların arasından bir hışıltı işitmişti. Bütün ev halkının ve câriyelerle uşakların çoktan uykuya daldıkları bu saatte, bahusus harem dairelerinin bu kadar yakınında dolaşan kim olabilirdi? Bir feriyad koparmak veya içeriye kaçmak istedi. Fakat, ne sesi çıkıyor, ne dizleri tutuyordu. Heyecandan âdeta donakalmıştı. Yuvalarından fırlayacakmışçasına büyüyen iri elâ gözlerini hışıltının geldiği noktaya dikti. Evvelâ hiçbir şey görmedi. Biraz sonra taflan dallarını aralayan iki elin beyazlığını seçer gibi oldu. Derken aynı renkte bir yüzün beyzi şekli belirdi. Pâkize, şimdi bulunduğu taraça ile taflan kümelerinin arasındaki çimenlikten ‘meçhul bir şahsın’ yavaş yavaş kendine doğru ilerlediğini hissediyordu. Bu adam, her kimse, parmaklığın kenarına kadar yaklaştı. Nefes kadar hafif bir fısıltı ile ona:

– Pâkize Hanım korkmayın. Benim. Ben Pertev... diyor.

Bu sefer genç kızın kalbi büsbütün başka bir helecanele çarpmağa başladı. Biraz sonra kendini tamamiyle kaybetmişti. Gözlerini açtığı zaman, bir de ne görsün, Pertev Bey onu kucağına almış durmadan okşuyor, durmadan öpüyor.”

Böylelikle, yirmi-otuz sahife karalamışım. Lâkin, en sonunda baktım ki, yazdıkça anlatmak istediğim mevzudan uzaklaşıyorum. Ben kelimelere hâkim olacağım yerde onlar beni alıp sürüklüyorlar. “Ilık bir yaz gecesi”, “yıldızlar”, “bülbül sesleri”, “taflanların hışıltısı” vesaire vesaire. Bütün bunlar insanın gözü önüne neyi getiriyor? Bir gece yarısı,

yıldızlara bakarak, bülbül sesleri dinleyerek kendinden geçiş sanki pek mühim bir hadise mi? Hem, sevdiğim genç – haydi adını sanını söyleyeyim– komşumuz Hakkı Paşaların oğlu Cemil Bey, böyle hırsızlama bahçemize girerek beni ne vakit kucağına almıştı? Zaten, ne mümkündü benim için, o saatte, karanlıkta tek başıma taraçada oturmak. On iki yaşına kadar hep annemin koynunda yatmışımdır. Ondan sonra da, dadım Ferhunde Kalfa ile yataklarımız hemen yan yana denilecek kadar birbirine yakındı ve rahmetlinin uykusu o kadar hafifti ki, bir taraftan öbür tarafa şöyle bir yavaşça kıvıldağım olsam hemen başını kaldırıp: “Neyin var?” diye sorardı. Bu hal, ta Nafi Mollaların konağına gelin gittiğim akşama kadar hep böyle devam ettiydi.

Cemil Bey’e gelince, o, gerçi biraz uçarıydı ama, terbiye ve nezaketi bir gece yarısı bahçemize girip bana baskın yapmağa hiç de müsait değildi. Şu halde o “ılık gece” sahnesini nereden uydurdum? Ne Pâkize adı taktığım kızın bana benzer bir tarafı var, ne de Pertev dediğim gencin Cemil Bey’le bir münasebeti.

Gerçi, her romancı mutlaka kendi başından geçenleri yazmaz veya kahramanlarına mutlaka yakından tanıdıklarının hüviyetini vermez ama, bahsettiği vakalarla insanları bize, –ne bileyim ben nasıl– hakikatte olmuş şeyler ve görülmüş kimseler gibi anlatmasını bilir. Öyle ki, “Canım bütün bunlar birer hayalden, birer hayaletten ibaret!” demekle beraber okurken kendimizi tutamayıp türlü heyecanlara kapılırız. Sanki, her birinin doğrudan doğruya kendi hayatımız, kendi kaderimizle bir alakası varmış gibi “Aman bu işin sonu neye varacak? Filân kişinin akıbeti ne olacak?” diye merak ve endişelere düşeriz. Kötülere kızırız. İyileri severiz. Bedbahtların ıstırabını paylaşıyoruz ve içlerinden bir tanesi öldü mü hıçkırıqlarla ağlarız.

Ben, “Ekmekçi Kadın”ın küçük oğlancağızı için gözyaş-

larımla kaç mendil ıslatmışımdır ve itiraf ederim ki, La Dame aux Camelias'ın yasını, aynı hastalıktan, pek genç yaşında kaybettiğimiz halamın kızı Hasibeciğin yasından daha çok tutmuşumdur. Haydi, o vakitler çocuk denecek bir çağdaydım da bütün bu uydurma facialara inanırdım, diyelim, ya geçen gün, Manakyan'ın* tiyatrosunda "Demirhane Müdürü"nü seyrederken geçirdiğim fenalık neyle izah olunabilir?

Evet, ben şu satırları yazan bin faciadan arta kalmış kırk beşlik ellilik kadın, evvelsi gün, Demirhane Müdürü'nün son perdesinde az kalsın bayılıp yerlere yuvarlanacak, elâleme rezil ve rüsva olacaktım. Bir yandan mendilimin tentenesini dişlerimle lime lime ederek, öbür yandan tırnaklarımı, kanatuncaya kadar, avuçlarıma geçirerek böyle bir rezaletten kendimi zor kurtarabildim.

Halbuki, ne vardı ne görmüştüm o şanoda bu kadar heyecanlanmak için? Benim hayatımın sahnesindeki şu kim bilir kaç perdelik uzun ve sessiz dramdan sanki daha mı hüzünlü, daha mı acıklı, daha mı yürekler parçalayıcıydı, o Demirhane Müdürü? Hayır, hayır; ne gezer.

Ne gezer diyorum ama, iş, bunu ispata gelince, sanki, nutkum tutulmuş gibi donup kalıyorum; "Ben, otuz beş yıl, hep aynı erkeğin aşkı ile yanıp kavrulduym," demekten başka söyleyecek bir söz bulamıyorum.

Otuz beş yıl... Sahi, o kadar oldu mu? –Hey Münire hey; kendine gel!– Neden olmasın? Ben, ne zamanın insanıyım? Şu gözler, üç Padişah devri gördü, dördüncüsünü de yirmi yıldan beri yaşamaktayım. Dört padişah... Anneciğim söylerdi: Ben rahmetli Sultan Abdülmecit'in onuncu Cülûs şenliği gecesi dünyaya gelmişim. Demek ki, o vefat ettiği ve yerine

(*) Mardiros Manakyan (1839-1920) oyuncu, yazar, sahneye koyucu ve yönetmen olarak, Güllü Agop'tan sonra Türk tiyatrosuna önemli katkıları olan bir tiyatro adamıdır. Bir ara Osmanlı Tiyatrosu'nu yönetmiş (1882), Osmanlı Dram Kumpanyası'nı kurarak (1885) etkinliğini sürdürmüştür.

Abdülâziz Efendimiz tahta çıktığı yıl on bir-on iki yaşlarında koskoca bir kızdım. Ondan on beş yıl sonra, Fer'îye Saray'ını kana boyayan ve zavallı babacığımın felaketine sebep olan faciayı ise dün olmuş bir vaka gibi hatırlarım.

Bu, bir ömür değil, bütün bir tarih... Şu halde neden şaşakaldım, otuz beş yıl derken? Otuz beş yıl, hattâ belki daha ziyade oldu. Zira, ben, Cemil Bey'i ne vakit sevmeğe başladığımı bilmiyorum. Onu, belki yedi yaşımdan, belki beş yaşımdan beri seviyordum da farkında değildim. Öyle ya; annemle birlikte Hakkı Paşalara her gidişimizde yahut onların bize her gelişlerinde niçin o kadar telaşa düşerdim? Niçin dadım bana entarilerimin en güzelini giydirdin, tepeliklerimin en süslüsünü taksın isterdim? Niçin incecik parmaklarımla saçlarımla lülelerini durmadan bükür kıvrırdım? Bayram günleri, ilk işim niçin soluk soluğa Cemil Bey'in annesiyle babasının ellerini öpmeğe koşmak olurdu? Hakkı Paşa beni dizine oturtup:

– Hele şu küçük yosmaya bakın! Hele hele şu küçük yosmaya... diye okşar severken niçin o kadar iftihar duyar ve yan gözle, gizliden gizliye –sanki onun da bu fikirde olup olmadığını anlamak istermişim gibi– Cemil Bey'i süzer dururdum? Ve halinde beni beğendiğini gösterir bir emareye rastlayınca dek niçin yürekçeğizim tıp tıp atardı?

O, bazen beni hiç görmemezlikten gelirdi yahut da, beni hiç beğenmemiş gibi davranırdı. O vakit ne yosmalığım, ne bayram sevincimden eser kalırdı. Dünya, gözümde zindan kesilirdi. Dudaklarım bükülüp bükülüp âdeta ağlamaklı olurdu, niçin? Ve onu kıskanırdım. Onu, oğlan olsun, kız olsun bütün arkadaşlarımdan kıskanırdım. Kaç ke-re akraba veya komşu çocukları ile hep bir arada gülüp oynarken Cemil Bey'in içimizden herhangi biriyle benden fazla meşgul olduğunu görür görmez nice mızıkçılıklar, küskünlükler çıkarmışımıdır. Hele bir defa –sekiz yaşımda var mıy-

dım, yok muydum bilmem– ona öylesine kızmıştım ki, gün-
lerce, haftalarca yüzüne bakmamıştım. Barıştıktan sonra da
onunla bir türlü eskisi gibi samimi olamamıştım. Meselâ Ce-
mil Bey’e hep “Cemil Ağabey” demekte iken bu vaka üzeri-
ne, işi resmiyete döküp onu Cemil Bey diye çağırmağa başla-
mışımdır. Bu vaka, dedim. Ah çocukluk ah! Ne tatlı ne me-
sut zamanlar imiş o da kadrini bilememişim:

Bir yaz günü, bizim yalının arka tarafındaki koruda beş-
on arkadaş körebe oynuyorduk. Aramızda her vakitki gibi,
Cemil Bey de vardı. Onsuz zaten ne adamakıllı bir oyun ter-
tip etmesini bilirdik, ne de tertip edilen oyundan tam mâna-
sıyla bir tad çıkarmasını, Cemil Bey bütün arkadaşlarımın
en büyüğü değildi ama, bilmem neden hepimiz üstünde öy-
le bir alıp sürükleyici tesiri vardı ve hiç yoktan türlü eğlen-
celer icadında ve bizi durup dururken bir kahkaha, bir çığ-
lık kasırgası haline sokuvermekte o kadar hüner ve marifet
sahibiydi ki, bazen seyrimize gelen büyükleri bile gülmek-
ten katıltırdı.

Cemil Bey, emsalsiz bir taklitçiydi de. Kâh kuşlar gibi öt-
meğe, kâh kediler gibi miyavlamağa, kâh denizden geçen
sandalcılarla sokak satıcıları gibi sesler çıkarmağa başladı
mı bunları, asıllarından ayırmak çok defa, yalnız bizler için
değil, hattâ o seslerin sahipleri için bile mümkün olmazdı.
Evet, o ötmeğe başlayınca çok defa kuşların etrafında uçuş-
tuklarını veya kondukları dallar üstünden ona cevap verdik-
lerini hatırlarım. Ve yine çok defa, kedilerin onun miyav mi-
yavlarına duvar diplerinden, dam kenarlarından kulak ka-
barttuklarını da görmüşümdür.

Cemil Bey, ne kadar da kıvrak ve çevikti! Bütün saklam-
baç ve kovalama oyunlarımızda onu bir kere yakalayabil-
mek hiçbirimize nasip olmamıştır. Hep havacıya gibi elimiz-
den kaçır giderdi. Ve bir yere saklandı mı kimseler bulup çı-
karamazdı.